

סימן ה' - התאמות נגישות בערכאות שיפוטיות וגופים בעלי סמכות מעין-

שיפוטית

הגדרות תחולה 45. (בוטל) (א) הוראות סימן זה יחולו, לפי העניין, על אלה:

(1) בית משפט, בית דין לעבודה, בית דין דתי, בית דין צבאי

שהוענקה להם סמכות שפיטה מכוח חוק יסוד: השפיטה;

(2) בית דין מנהלי, כהגדתו בחוק בתי דין מנהליים, התשנ"ב-1992;

(3) בתי דין וערכאות משמעתיות המוקמים על פי חיקוק;

(4) רשות אחרת שהוענקה לה סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית

לפי חוק, כגון וועדת שחרורים לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר,

התשנ"א-2001, וועדת השמה לפי חוק החינוך המיוחד, התשמ"ח-

1988, וועדות רפואיות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]

התשנ"ה-1995 וחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959, וועדות

פסיכיאטריות לפי חוק הטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, וועדות סל

שיקום לפי חוק שיקום נכי נפש בקהילה, התשי"ס-2000 וההוצאה

לפועל לפי חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967.

(ב) האחראי על [תיפעולה המינהלי של] ערכאה המנויה בתקנת משנה (א),

לפי העניין, הוא האחראי לביצוע התאמות הנגישות לפי סימן זה מטעם

הערכאה האמורה, אלא אם נאמר אחרת.

46. חייב בביצוע התאמות נגישות בערכאה שיפוטית יבצע, בנוסף לתקנות 9 עד

35, התאמות נגישות כמפורט להלן. האחראי לביצוע התאמות נגישות לפי

סימן זה, המקיים הליכים שיפוטיים באולם ייחודי, יבצע בו בנוסף לתקנות 9

עד 35, לפי העניין, התאמות נגישות כמפורט להלן:

(1) יספק לאנשים עם מוגבלות שמייעה מערכת עזר לשמייעה להנגשת

דברי השופטים, באי הכוח, בעלי הדין והעדים, לפי הפרטים האלה:

(א) מערכת עזר ניידת לשמייעה מסוג Infra Red לבקשת אדם

עם מוגבלות שהוגשה לפי תקנה 48, אולם במקום שיש בו יותר

מ-40 מושבים או שתפוסתו יותר מ-40 איש, תסופק מערכת

קבועה לשמייעה, מסוג Infra Red;

(ב) אזור ההגברה יכסה את אזור הישיבה;

(ג) שיעור המקלטים שיסופקו יהיה 4 אחוזים לפחות ממספר המושבים;

(ד) שליש מהמקלטים יהיו מסוג לולאת השראה ו-2/3 מסוג אוזניות, ולכל הפחות שני מקלטי אוזניות ולולאת השראה אחת, לכל אולם.

(ה) מספר מערכות העזר הניידות לשמיעה שיוחזקו בכל מקום בו פועלת ערכאה שיפוטית לא יפחת משליש ממספר האולמות בהם יש לספק מערכות אלה.

(ו) באולמות בהן מותקנת מערכת עזר קבועה לשמיעה, תופעל המערכת עם תחילת הדיונים; המקלטים יוחזקו המקלטים באולם ויסופקו לפי בקשה, עם הפעלת המערכת.

(2) אולמות בהן מותקנת מערכת עזר קבועה לשמיעה יסומנו בסמל הבין-לאומי לשירות נגיש לאנשים עם מוגבלות שמיעה, בצד החיצוני של הכניסה לאולם;

(3) בתקופת הביניים, שמיום התחילה עד המועד שנקבע להשלמת ביצוע התאמות הנגישות לפי תקנה 46(1)א), תסופק מערכת עזר ניידת כאמור בתקנה 46(1)א) במקום שמספר המושבים בו יותר מ-40 או שתפוסתו יותר מ-40 איש, ושטרם הותקנה בו מערכת עזר קבועה לשמיעה. לבקשתו של בעל דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות שמיעה, יסופקו אחד או יותר מאמצעי העזר ושירותי העזר המפורטים להלך, לפי מוגבלותו של האדם ולפי העניין.

הערה: הנהלת בתי המשפט מבקשת שכל הסעיף יהיה כפוף לבקשת אדם עם מוגבלות לפי תקנה 48. הנציבות מתנגדת לכך, מלבד כאשר מדובר במערכת ניידת, אשר אמורה להמצא בבניין בית המשפט ולהיות זמינה לפי בקשה.

46. התאמות נגישות לאנשים עם מוגבלות שהם בעלי דעין או באי כוח
בכפוף להוראות תקנה 48, יספק האחראי לביצוע התאמות נגישות התאמות נגישות אלה:

(א) לבקשתו של אדם עם מוגבלות שהוא בעל דין או בא כוח, יספק החייב אחד או יותר מאמצעי העזר ושירותי העזר המפורטים להלן, לפי מוגבלותו של האדם ולפי העניין:

- (1) שירות תמלול או שירות תרגום לשפת הסימנים, לפי העניין;
- (2) לא היה בעל הדין מיוצג על ידי בא-כוח, יינתן תאור בעל פה של המצוי במסמכים הנדונים בעת הדיון ובמידת הצורך תוך בשפה פשוטה ובקצב איטי לפי מוגבלות האדם, והכול לפי העניין;
- (3) אפשרות להקליט את מהלך הדיון במכשיר הקלטה מטעם האדם עם המוגבלות, ובכפוף להוראות סעיף 68 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] התשמ"ד-1984
- (4) ינתן זמן סביר לאדם עם מוגבלות להאזין להערות מוקלטות שהכין מראש כל עוד הדבר אינו מפריע למהלך הדיון;
- (5) במידת הצורך, יינתן זמן סביר בעת הדיון להיוועצות בין האדם עם המוגבלות לבא כוחו, כגון לשם הקראת מסמכים או הסברת ההליך;
- (6) ינתן תיאור בעל פה של אולם הדיונים, הצגת הנוכחים בדיון ומקום ישיבתם בעת הדיון, ורשאים היושבים בדין להורות כי התיאור יינתן על ידי אחד מבאי-הכוח של בעלי הדין או אדם אחר; התיאור יינתן פעם אחת, בתחילת הדיון;
- (7) תרגום הדיונים לשפת הסימנים במגע על ידי מתורגמן, המיומן בתרגום;
- (8) התאמת מועדים, שעות דיונים ואורכם בעניינו של אדם עם מוגבלות לפי מוגבלותו ובכפוף ליומנו של בית המשפט;

(9) אמור דיון להתקיים באולם בית משפט או בית דין בתקופת הביניים שמיום התחילה ועד המועד שנקבע לסיום ביצוע התאמות הנגישות למקום ציבורי קיים, או באולם לגביו ניתן פטור מביצוע התאמות אלו, או דיון של ערכאה המקיימת הליכי שיפוטיים או מעין שיפוטיים שלא באולם ייחודי, יקויים הדיון לבקשתו של אדם עם מוגבלות, במקום בו מתקיימות לכל הפחות הוראות חלק ח' לתקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), ותוך שמירה על פרטיות הדיון; אולם, רשות אשר בסמכותה לקבוע מוגבלותו של אדם או זכאותו של אדם עם מוגבלות לשירותי רווחה, שיקום או בריאות, תקיים דיוניה אף בתקופת הביניים במקום ציבורי בו מתקיימות הוראות תקנות הנגישות למקום ציבורי חדש או קיים;

(10) קיום הדיון במקום שאינו מקום מושבו הקבוע של בית המשפט או בית הדין, בכפוף להוראות סעיפים 34(ב) ו-44(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] התשמ"ד-1984, ולפי העניין;

(11) יסופקו מושבים מותאמים כאמור בת"י 1918 חלק 3.2 בסעיף 2.10.2; המושבים יוצבו במקום ישיבה מיוחד, כאמור בתקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות) התש"ל-1970 בפרט 8.210 או כאמור בתקנות הנגישות למקום ציבורי קיים, בפרט משנה 28 שבפרט 2 לתוספת הראשונה, והכל לפי העניין; לא היו במקום עריכת הדיון מושבים קבועים, יוצבו המושבים לפי בקשת האדם, במיקום הולם;

הנהלת בתי המשפט מבקשת כי יצויין מספר המושבים שיסופקו, ויושאר שק"ד בידי בית המשפט לגבי הצבתם. לדעת הנציבות אין צורך בכך והעניין יוסדר במקום, לפי הנסיבות, כאמור בנוסח.

(12) נוכח שופט בעת דיון כי בעל דין הנו אדם, אשר עקב מוגבלות אינו מבין את ההליך השיפוטי וכי הוא אינו מיוצג על ידי בא-כוח מטעמו, יתן לאדם הסבר בשפה פשוטה לפני הדיון ולאחריו על מהות ההליך, זכויותיו בהליך והחלטות שהתקבלו בו, ורשאי להורות על מתן אחת או יותר מהתאמות הנגישות שבתקנה זו, לרבות להתיר לאדם על פי בקשתו להיות מלווה בעת הדיון על ידי אדם מטעמו, אשר יסביר לו את דברי הנוכחים בלשון פשוטה, והכל בהתאם למוגבלותו של האדם ובהתאם לנסיבות העניין; היה אדם עם מוגבלות מיוצג על ידי בא-כוח מטעמו ולא התבקשה מראש התאמת נגישות, רשאי בית המשפט להורות על מתן התאמת נגישות, אם אין בכך לעכב את הדיון;

הערות:

1. "בזכות" מבקשים כי לאדם עם מוגבלות יוצמד "מלווה קוגניטיבי" מטעם הנהלת בתי המשפט שיסביר לו בלשון פשוטה את מהלך הדיון, גם אם האדם מלווה בעורך דין מטעמו.

2. הנהלת בתי המשפט מתנגדת להספקת מתווך מטעמים.

3. משרד הבריאות : לא בטוח שבכל מקרה של אבחנה פסיכיאטרית יש צורך באדם "מתווך", כמו כן, לא ברור מהו תפקידו של אדם זה. "הדבר נדון לעיפה במהלך ההליכים לחקיקת חוק הליכי חקירה והעדה, שם הובהר שבניגוד לפיגור ומוגבלות קוגניטיבית, מוגבלות נפשית היא דינמית ולא סטטית, ולכן יש יכולת משתנה של אנשים עם מוגבלות זו להתמודד עם הליך משפטי. כאשר מדובר מדובר במצב פסיכיאטרי פעיל וחרף, התאמה לא תסייע ויש לחכות עד שתושג רמיסיה במצב. במקרים פסיכיאטרים אחרים, התקשו אנשי המקצוע לומר האם צריך התאמה ואם כן, איזו. להערכתם בחלק מהמקרים אין צורך בהתאמה, ובמקרים אחרים יש צורך באפוטרופוס. ההחלטה בסוף הדיונים בחוק החקירה וההעדה היתה שההתאמה הטובה ביותר היא מלווה אישי שנועד לתמוך באדם ולמנוע החרפה של חרדות וכד'. תפקידו אינו להחליף עו"ד או אפוטרופוס, ולא נועד ל"תרגם" את האדם עם המוגבלות לבית המשפט או הוועדה הפסיכיאטרית, או ההפך.

4. הנציבות: לאחר בדיקה של הנושא נמצא כי בארה"ב נדחתה הדרישה לספק מתווך קוגניטיבי כחלק מהתאמות הנגישות בחוק השוויון האמריקאי. מערכת המשפט האמריקאית הגיעה למסקנה כי זהו אינו "שירות עזר" המחוייב לפי ה-ADA אלא שירות אישי, טיפולי, המחייב מתן תשומת לב אישית מקיפה לאדם. מכיוון שמערכת המשפט אינה ערוכה, מעצם טבעה, לספק טיפול כזה – שכן היא אינה מספקת שירותי בריאות - היא פטורה מהספקתו, לפי ה-ADA. כמו כן, נקבע כי אין מדובר בתרגום, כיוון שהתיווך כולל פרשנות של הדברים הנאמרים, ולא תרגום טכני, מילולי – בניגוד לתרגום לשפת סימנים, לדוגמא. כמו כן נמצא כי במקרים בהם הותר לאנשים "לתווך", מתוך התלהבות ורצון לעזור הם פעלו כמסנגרים, תפקיד השמור לב"כ האדם. שירות "תיווך" כזה אינו מוצע על ידי בתי משפט בארה"ב כיום, מתוך הנחה שדי בב"כ האדם על מנת להנגיש את ההליך עבורו. בבריטניה הוסדר בשנים האחרונות "מתווך רשום" שתפקידו לסייע בתקשורת לעדים במשפט פלילי, החל משלב החקירה. זהו פרוייקט של משרד המשפטים הבריטי. במסגרתו המשרד מגייס, בוחר ומסמך אנשי מקצוע כנראה מתחום קלינאות התקשורת. הם מקבלים תעודה ונרשמים בפנקס רשמי, של משרד המשפטים. ההכשרה נועדה בין היתר למנוע מצב של הטיה בעת התיווך. בהעדר פרוייקט מקביל בארץ, ובהעדר הגדרה מדוייקת של האוכלוסיה לה אמור להנתן "תיווך", לא ניתן לחייב בתקנות את בתי המשפט לספק מתווך כאמור. כמו כן, לא ניתן להסדיר מקצוע "תיווך" זה בתקנות הנגישות לשירות.

5. הכשרות לשופטים, שוטרים, רופאים – מוסדרים בפרק ההדרכה וההכשרה ובתקנות משרד הבריאות.

(13) אדם עם מוגבלות רשאי להיות מלווה באדם מטעמו, כאמור בתקנה 11; מלווה כאמור יכול שיתמוך באדם עם המוגבלות בהתמודדות עם החרדות הנובעות מהימצאותו במקום ובהליך האמורים.

(14) נדון עניינו של בעל דין עם מוגבלות בפני ערכאה כאמור בתקנה (4)45 כאשר הוא אינו מיוצג על ידי בא-כוח, והתרשמה הערכאה כי האדם אינו מבין את ההליך עקב מוגבלותו, רשאית הערכאה לאפשר לאדם להיות מלווה בעת הדיון על ידי אדם מטעמו, אשר יסביר לו את דברי הנוכחים בלשון פשוטה;

(15) יסופק כל אמצעי עזר או שירות עזר סביר אחר, לפי בקשתו של אדם עם מוגבלות, לפי סוג מוגבלותו ולפי הנסיבות.

הנהלת בתי המשפט מתנגדת לפסקה זו

"בזכות" מבקשים להוסיף כי כאשר בעל דין "נעדר בשל מוגבלותו" ייערך הדיון באמצעות טלויזיה במעגל סגור או בטלפון. הנהלת בתי המשפט מתנגדת לכך.

47. התאמות נגישות להליכי העדה (א) לבקשת אדם עם מוגבלות המזומן להעיד או להציג עניינו בפני ערכאה, אשר הוגשה כאמור בתקנה 48 לרבות בעל דין שהוא עד, ואשר עקב מוגבלותו אינו יכול לתת עדות בדרך הרגילה, תגבה עדותו של העד באחת או יותר מדרכים אלה, לפי מוגבלותו ולפי העניין:

(1) בסיוע אחד או יותר מאלה, לפי העניין: תרגום לשפת הסימנים, מערכת עזר לשמיעה, קבועה או ניידת, כמפורט בתקנה 46, מערכת עזר לשמיעה אישית בה עושה האדם שימוש במערכת אישית להגברת שמע או בתמלול על גבי צג מחשב, לפי העניין;

(2) בתיאור בעל פה של הנוכחים בדיון ושל מוצגים, לרבות מסמכים הנדונים ובמידת הצורך בשפה פשוטה, והכל לפי העניין; ורשאי בית המשפט או בית הדין להורות כי התיאור יינתן על ידי אחד מבאי-הכוח של בעלי הדין או אדם אחר;

(3) בהליך בו נגבית עדות בעמידה, באמצעות מתן העדות בישיבה במקום בעמידה;

(4) בסיוע אמצעי תקשורת תומכת וחליפית בהם עושה האדם שימוש בדרך קבע, ובמידת הצורך בהסתייעות בקלינאי תקשורת לשם שימוש באמצעי; המבקש יציין בעת הגשת בקשה לפי תקנה 48, האם אמצעי התקשורת התומכת והחליפית הנו מסוג לוח אותיות, או מסוג סמלים; אולם היה העד אדם שעל עדותו חלות ההוראות חוק הליכי חקירה והעדה, תגבה העדות כפי שנקבע בחוק האמור;

(5) בסיוע אמצעי תקשורת בהם עושים שימוש אנשים חרשים-עיוורים דרך קבע, לרבות תרגום לשפת הסימנים במגע;

הערה: אין חובה לספק אמצעי תקשורת לאנשים חרשים-עיוורים, מלבד תרגום לשפת סימנים במגע.

(6) גביית העדות במקום ציבורי בו בוצעו הוראות תקנות הנגישות למקום ציבורי קיים או מקום ציבורי חדש, לפי העניין; אמור אדם עם מוגבלות בניידות להעיד במקום ציבורי קיים בתקופת הביניים שעד המועד שנקבע לסיום ביצוע התאמות הנגישות למקום קיים, יקויים הדיון במקום ציבורי שבו מתקיימות לכל הפחות הוראות חלק ח' בתוספת השנייה לתקנות התכנון והבנייה, (בקשה להיתר תנאיו ואגרות), התש"ל-1970, ותוך שמירה על פרטיות הדיון;

(7) בית משפט, בית דין או ערכאה אחרת בה אמור להעיד אדם עם מוגבלות רשאים להיוועץ במורשה נגישות השירות לשם קביעת התאמות הנגישות הנדרשות בעת ההעדה;

(8) בסיוע כל אמצעי עזר או שירות עזר סביר אחר, בהתחשב במוגבלותו של האדם, ובלבד שבעדות בהליך פלילי שוכנע בית המשפט כי אין בדרך שקבע כדי לגרום עיוות דין לנאשם.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), ראה שופט או אדם היושב בערכאה המוסמכת לחקור עדים על פי דין, כי עד העומד להעיד בפניו או המעיד בפניו הוא אדם עם מוגבלות, אשר לא הוגשה לגביו בקשה כאמור בתקנת משנה (א), וכי עקב מוגבלותו נבצר ממנו לתת עדות בדרך הרגילה, רשאי הוא לפני מתן העדות או במהלכה, להורות מיוזמתו ובהתחשב ברצונו של העד, על גביית עדות באחת או יותר מהדרכים האמורות בתקנת משנה (א) ובלבד שאין במתן התאמת הנגישות משום דחיית הדיון.

מחלוקת:

לדברי בזכות, עורכי דין לא מסוגלים להסביר לעד במה מדובר ולכן יש צורך במלווה שיתרגם ויתווך עם בית המשפט. משרד הבריאות מתנגד לכך. הנציבות: כאמור, לא ניתן לחייב כרגע מתן "תיווך קוגניטיבי" מטעם הערכאה. ההסבר יכול שינתן ע"י ב"כ האדם או אדם אחר מטעמו.

(ג) האמור בתקנה זו אינו בא לגרוע מהוראות חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955,¹ חוק הליכי חקירה והעדה, חוק סדר הדיון הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982,² תקנות לתיקון סדרי הדיון (חקירת עדים) (גביית עדות מתלונן בשל עבירת מין שלא בפני הנאשם), התשנ"ז-1996,³ חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) וכל דין אחר לעניין גביית עדות.

¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 96.

(1) בטפסים המסופקים לציבור על ידי ערכאה מן המנויות בתקנות משנה (1)45 עד (3), כגון טפסי אישור על פתיחת תיק, טופס הזמנה לדיון או טופס הזמנת עדים, תצויין זכותם של אנשים עם מוגבלות לבקש התאמת נגישות כאמור בתקנות אלה, ויצויין הטופס באמצעותו ניתן לבקש התאמות כאמור.

(2) הליך הגשת הבקשה לקבלת התאמת נגישות כאמור בסעיפים 46 עד 47 המוגשת לערכאה כאמור בתקנות משנה (1)45 עד (3), תבוצע לפי אלה:

(א) בקשה של בעל-דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות לקבל אמצעי עזר או שירות עזר מהמנויים בתקנות 46 ו-47 תוגש למזכיר הערכאה שבה מתבקש אמצעי העזר או שירות העזר, עם הגשת כתבי בית הדין, זמן סביר לפני הדיון או עם הגשת בקשה אחרת לערכאה בקשר לעניינו של בעל הדין ולא יאוחר מ-14 ימים לפני הדיון; נקבע מועד לדיון הקצר מ-14 ימים, יספק האחראי את ההתאמה המבוקשת ככל האפשר;

(ב) בבקשה כאמור יצוינו פרטי הדיון שלגביו מתבקש אמצעי העזר או שירות העזר, לרבות מס' התיק, סוג ההליך ומועד הדיון, אם נקבעו;

(ג) לבקשה יצורף תצהיר המאמת את העובדות המשמשות יסוד לה, ותכלול פרטים אלה:

(1) פרטיו האישיים של המבקש: שמו, מספר תעודת הזהות שלו ומענו;

(2) העובדה שהמבקש הוא אדם עם מוגבלות, בציון סוג מוגבלותו;

(3) אמצעי העזר או שירות העזר המבוקש;

(ד) הערכאה תודיע למגיש הבקשה או לבא כוחו לפי העניין, תוך זמן סביר לפני מועד הדיון, את החלטתה בבקשה.

(ה) התקבלה בקשתו של המבקש, יצוין בתיק הערכאה כי בכל הדיונים בעניינו ייעשה שימוש באמצעי העזר או שירות העזר, לפי העניין וההתאמות האמורות יסופקו על ידי הערכאה בכל הדיונים בלא צורך להיזקק לבקשה נוספת.

² ס"ח תשמ"ב, 43, תשס"ו, 10.
³ ק"ת התשנ"ז, עמ' 275.

(ו) נדחתה בקשתו של המבקש, רשאי הוא לערער על ההחלטה, או להגיש בקשת רשות ערעור אם ניתנה ההחלטה כהחלטה אחרת, תוך עשרים ימים מיום מתן ההחלטה לערכאת הערעור, לפי העניין

(3) הגשת בקשה להתאמה או ערעור על דחיית בקשה כאמור, תהיה פטורה מאגרה.

הערה: לדברי הנהלת בתי המשפט, בקשות ביניים פטורות מאגרה (מלבד בבית משפט לענייני משפחה). פטורים אחרים, דורשים תיקון תקנות האגרות, ולא ניתן לקבוע אותם בתקנות הנגישות לשירות.

(4) בקשה לקבלת התאמות נגישות המוגשת לערכאה כאמור בתקנת משנה 45(4), תבוצע לפי אלה:

(א) הבקשה תוגש לפי סדרי הדין [או הנהלים] הנוהגים בערכאה, תוך זמן סביר לפני הדיון שמתבקשת לגביה ההתאמה או עם הגשת בקשה אחרת לערכאה בעניינו של בעל הדין.

(ב) על אף האמור בפסקת משנה (א) בקשה להתאמת נגישות בדיונים בפני וועדה פסיכיאטרית [כהגדרתה בחוק הטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 או ועדת סל שיקום [כהגדרתה בחוק שיקום נכי נפש בקהילה, התש"ס-2000 תוגש לראש שירותי בריאות הנפש, לפי ההליך כאמור בפסקת משנה (א).

(ג) הערכאה תודיע למגיש הבקשה, תוך זמן סביר לפני מועד הדיון, את החלטתה.

(ד) נדחתה בקשתו של המבקש, וקיימת אפשרות להגיש ערר או ערעור לפי סדרי הדין הנוהגים בערכאה, רשאי הוא לערור או לערער על ההחלטה, לפי סדרי הדין הנוהגים.

(5) רשות אשר בסמכותה לקבוע מצבו הרפואי של אדם עם מוגבלות או זכאותו לשירותי רווחה, שיקום או בריאות תספק, יחד עם הטפסים המסופקים לציבור כגון אישור על פתיחת תיק או טופס הזמנה לדיון, מסמך בו יפורטו אלה:

(א) זכותם של אנשים עם מוגבלות להגיש בקשה להתאמות נגישות, ואופן הגשת בקשה כאמור;

(ב) פירוט התאמות הנגישות אותן ניתן לקבל;

(ג) הסבר לגבי התנהלות הדיון, וההחלטה אשר תתקבל בסופו;

(ד) זכותו של בעל הדין להיות מלווה באדם מטעמו או זכותו להיות

מיוצג על ידי בא-כוח, אם קיימת ולפי העניין

(ה) ציון זכותו של העותר להגיש ערר על ההחלטה, אם קיימת.

(6) מסמך כאמור בפסקה (5) יסופק, לבקשת אדם עם מוגבלות, גם באחת

ההתאמות כמפורט בתקנה 31(ד) לתקנות אלו, ובכפוף להוראות תקנה 31(ג).

חייב בהתאמות נגישות לפי סימן זה, אשר מקיים דיונים הפתוחים לציבור,

יספק לקהל הנוכחים בדיונים את אלה:

49. התאמות נגישות

לקהל הנוכח

בדיונים משפטיים

(1) בדיון המתקיים באולם כאמור בתקנה 46, אשר שמותקנת בו מערכת

עזר קבועה לשמיעה או מסופקת מערכת עזר ניידת לשמיעה, יסופק מקלט

לשם שמיעת דברי היושבים בדיון, בעלי הדין, באי כוחם והעדים; המקלט

יסופק על ידי מפעיל המערכת באולם;

(2) החייב בביצוע התאמות נגישות יחזיק מושבים מותאמים כמפורט

בת"י 1918 חלק 3.2 בסעיף 2.10.2 כמספר מקומות הישיבה המיוחדים

כמפורט בתקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות) התש"ל-1970

בפרט 8.210 או לפי פרט משנה 28 שבפרט 2 בתוספת הראשונה לתקנות

הנגישות למקום קיים, לפי העניין, בתוספת שני מושבים מותאמים כאמור;

לבקשת אדם עם מוגבלות בניידות, יספק החייב מושב כאמור ויציבו במקום

ישיבה מיוחד;

(3) בבית משפט ובית דין כאמור בתקנה 45(1) יסופק בתיאום מראש, לפי

בקשה אשר הוגשה זמן סביר מראש, תמלול מעל גבי מסך נייד, אולם בבית

המשפט העליון ובבית הדין הארצי לעבודה יסופק תמלול מעל גבי מסך קבוע;

התמלול כאמור לא יהווה פרוטוקול הדיון, כמשמעותו בחוק בתי המשפט

[נוסח משולב] והוא לא יסופק לאדם בדפוס או בדרך אחרת מלבד כאמור;

(4) בבית משפט ובית דין כאמור בתקנה 45(1) יסופק לבקשת קבוצה של

אנשים עם מוגבלות המונה 10 אנשים לפחות, ואשר הוגשה זמן סביר מראש,

תרגום לשפת הסימנים.

הנהלת בתי המשפט מבקשת לדחות ביצוע סעיף זה למועד מאוחר.

(א) בתקופת הביניים, שמיום התחילה עד המועד שנקבע להשלמת ביצוע התאמות הנגישות, תסופק מערכת עזר נידת כאמור בפסקה (1)(א) במקום שמספר המושבים בו יותר מ-40 או שתפוסתו יותר מ-40 איש, ושטרם הותקנה בו מערכת עזר קבועה לשמיעה;

(ב) שירות תמלול על גבי צג מחשב או שירות תרגום לשפת הסימנים, לפי העניין;

(ג) מיתקן לכתיבה ולהחלפת פתקים.

(4) בעל דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות ראייה או לקות למידה המקשה עליו בקריאת מסמכים בכתב, יסופקו אחד או יותר מאמצעי העזר ושירותי העזר המפורטים להלן, לפי העניין:

(א) הקראת מסמכים הנדונים בעת דיון, או הקלטת המסמכים מראש;

(ב) אפשרות להקליט את מהלך הדיון במכשיר הקלטה;

(ג) תיאור של אולם הדיונים, הצגת הנוכחים בדיון ומקום ישיבתם בעת הדיון.

(5) לבקשת בעל דין או בא-כוח שהוא אדם חירש-עיוור, יסופק תרגום הדיונים לשפת הסימנים, על ידי מתורגמן המיומן בתרגום לאנשים חירשים-עיוורים;

(6) לבקשת בעל דין עם מוגבלות נפשית או שכלית או אדם עם מוגבלות מהספקטרום האוטיסטי-

(א) דיונים בעניינו במקומות, מועדים ושעות תוך התחשבות במוגבלותו ושמירה על מתן השירות ברמה זהה לזו הניתנת לכלל הציבור, לרבות שמירה על פרטיות הדיון;

(ב) תסופק הקראת המסמכים הנדונים בעת הדיון, או הקלטת המסמכים מראש;

(7) לבקשת אדם עם מוגבלות בניידות, יסופק אחד מאלה, לפי העניין:

(א) מושב מותאם לפי הפרטים בתקנה 23(א)(3). המושב המותאם יוצב במקום ישיבה מיוחד, כהגדרתו בתקנות הנגישות למקום ציבורי קיים או מקום ציבורי חדש, לפי העניין;

(ג) — בטרם הסתיים ביצוע התאמות הנגישות למקום ציבורי שניתנים בו שירותי ערכאות שיפוטיות, או שניתן פטור מביצוע התאמות נגישות למקום הציבורי לפי תקנות נגישות מקום ציבורי קיים או לפי תקנות נגישות למקום ציבורי חדש, יקוים דיון בעניינו של בעל דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות בניידות, לפי בקשתו, במקום נגיש לו ובתנאים זהים לתנאים שניתן בהם השירות לכלל הציבור, לרבות שמירה על פרטיות הדיון;

(ד) — לבקשת בעל דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות אחרת, יספק החייב בביצוע התאמות נגישות כל אמצעי עזר או שירות עזר סביר אחר, כגון טלוויזיה במעגל סגור, כאשר בעל הדיון נמצא במקום אחר או עזרים מיוחדים לאנשים עם ריבוי מוגבלויות.

47. (א) — בקשה של בעל דין או בא-כוח שהוא אדם עם מוגבלות לקבל אמצעי עזר או שירות עזר מהמנויים בתקנה 46 תוגש למזכיר הערכאה השיפוטית שבה מתבקש אמצעי העזר או שירות העזר, עם הגשת כתבי בית הדין או זמן סביר לפני דיון או עם הגשת בקשה אחרת לערכאה השיפוטית בקשר לעניינו של בעל הדיון.

(ב) — הבקשה תוגש בצירוף תצהיר המאמת את העובדות המשמשות יסוד לה, ותכלול פרטים אלה:

(1) — פרטיו האישיים של המבקש: שמו, מספר תעודת הזהות שלו ומענו;

(2) — העובדה שהמבקש הוא אדם עם מוגבלות, בציון סוג מוגבלותו;

(3) — אמצעי העזר או שירות העזר המבוקש;

(4) — פרטי הדיון שלגביו מתבקש אמצעי העזר או שירות העזר, אם הם ידועים;

(א) — הערכאה השיפוטית תודיע למגיש הבקשה, תוך זמן סביר לפני מועד הדיון, את החלטתה בבקשה.

(ב) — התקבלה בקשתו של המבקש, יצוין על גבי התיק כי בכל הדיונים בו ייעשה שימוש באמצעי העזר או שירות העזר, לפי העניין.

בקשה לקבלת
התאמות נגישות
ובירורה

(ה) נדחתה בקשתו של המבקש, רשאי הוא לערער על ההחלטה, תוך עשרים ימים מיום מתן ההחלטה, לנשיא הערכאה השיפוטית שלערו, לפי העניין.

48. החייב בהתאמות נגישות לערכאות שיפוטיות יספק לקהל הנוכחים בדיונים לקהל הנוכח בדיונים משפטיים את אלה:--

(1) לבקשת אדם עם מוגבלות בשמיעה הנוכח בדיון משפטי המתקיים באולם שמותקנת בו מערכת עזר קבועה לשמיעה או מסופקת מערכת עזר ניידת לשמיעה, מקלט כדי שיוכל לשמוע את דברי היושבים בדיון, בעלי הדיון, באי כוחם והעדים, המקלט יסופק על ידי מפעיל המערכת באולם.

(2) מושבים מותאמים לפי המפורט בתקנה 23(א)(3) ובתנאים אלה:

(א) החייב בביצוע התאמות נגישות יחזיק מושבים מותאמים כמספר מקומות הישיבה המיוחדים, כהגדרתם בתקנות הנגישות למקום ציבורי קיים או תקנות הנגישות למקום ציבורי חדש, לפי העניין, שחייב נותן השירות לספק לפיהן, בתוספת שני מושבים מותאמים כאמור, לבקשת אדם עם מוגבלות בניידות, יספק החייב מושב כאמור ויציבו במקום ישיבה מיוחד.

(ב) לא היו במקום מקומות ישיבה מיוחדים או שמקומות כאמור היו בתפוסה מלאה, יציב החייב בביצוע התאמות נגישות את המושב המותאם במקום שממנו יתאפשר לאדם עם המוגבלות, ללא הפרעה, להגיע באמצעות דרך נגישה, לחלקים אחרים של המקום הציבורי שניתנים בהם שירותים לציבור.

49. (א) בביצוע התאמות נגישות בערכאה שיפוטית יפיק ערכת תקשורת תומכת וחליפית, כמפורט בתקנה 40, המותאמת למונחים שנעשה בהם שימוש בהליכים בפני ערכאות שיפוטיות.

הפקת ערכה לתקשורת תומכת וחליפית במערכת המשפט

(ב) החייב בביצוע ההתאמות יחזיק, בכל מקום שניתנים בו שירותי ערכאה שיפוטית, עותק אחד לפחות של ערכה אשר הופקה לפי תקנת משנה (א).

התאמות נגישות להליכי העדה בפני ערכאה שיפוטית

50. (א) — ראה שופט או האדם המוסמך לחקור עדים על פי דין בערכאה שיפוטית, כי עד העומד להעיד בפניו או המעיד בפניו הוא אדם עם מוגבלות, וכי עקב מוגבלותו נבצר ממנו או קשה לו במידה העולה על הסביר לתת עדות בדרך הרגילה, רשאי הוא לפני מתן העדות או במהלכה, להורות מיוזמתו או לבקשת בעל דין, ובהתחשב ברצונו של העד, על גביית העדות באחת או יותר מדרכים אלה, לפי העניין.

(1) — עד שהוא אדם עם מוגבלות בשמיעה, תיגבה עדותו בסיוע תרגום לשפת הסימנים, במערכת עזר לשמיעה או בתמלול על גבי צג מחשב, לפי העניין;

(2) — עד שהוא אדם עם מוגבלות בראיה, תיגבה עדותו בסיוע שירות הקראה או בתיאור המוצגים והנוכחים;

(3) — עד המתקשה בעמידה ממושכת בשל מוגבלותו, תיגבה עדותו כשהוא יושב;

(4) — עד שהוא אדם עם מוגבלות בתקשורת, ואינו אדם עם מוגבלות שכלית, תיגבה עדותו עד שהוא אדם עם מוגבלות בתקשורת, ואינו אדם עם מוגבלות שכלית, תיגבה עדותו בסיוע אמצעי תקשורת תומכת וחליפית, לרבות ערכת תקשורת תומכת וחליפית אשר הופקה לפי תקנה 49 והסתייעות באדם המסייע לעד בתקשורת, לפי העניין;

(5) — עד שהוא אדם חרש-עיוור, תיגבה עדותו בסיוע תרגום לשפת הסימנים במגע של אנשים חרשים-עיוורים או באמצעות כפפה אינסטרומנטלית שהוא עושה בה שימוש עד שהוא אדם עם מוגבלות בתקשורת, ואינו אדם עם מוגבלות שכלית, תיגבה עדותו דרך קבע, לפי העניין;

(6) — בנוסף, עד שהוא אדם עם מוגבלות, תיגבה עדותו בכל אמצעי עזר או שירות עזר סביר אחר, בהתחשב במוגבלותו, ובלבד שבעדות בהליך פלילי שוכנע בית המשפט מעל לכל ספק סביר כי אין בדרך שקבע כדי לגרום עיוות דין לנאשם;

(ב) — בטרם הסתיים ביצוע התאמות הנגישות למקום ציבורי שמתקיים בו הדיון, או שניתן פטור מביצוע התאמות נגישות למקום האמור לפי תקנות נגישות מקום ציבורי קיים או תקנות נגישות למקום ציבורי חדש, תיגבה עדותו של אדם עם מוגבלות בניידות, לפי בקשתו, במקום נגיש לו ותוך שמירה על תנאים זהים לאלו שנגבית בהם עדותם של עדים אחרים.

(ג) — הוראות תקנה זו יחולו על כל ההליכים, הפליליים והאזרחיים, המתנהלים בפני כל ערכאה שיפוטית שנגבית בה עדות על פי דין.

(ד) — האמור בתקנה זו בא להוסיף על הוראות חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשס"ו-1955,⁴ חוק הליכי חקירה והעדה, חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982,⁵ תקנות לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (גביית עדות מתלונן בשל עבירת מין שלא בפני הנאשם), התשנ"ז-1996,⁶ וכל דין אחר לעניין גביית עדות.

51. (ה) — לבקשת אדם עם מוגבלות שהוא בעל-דין או בא-כוח של בעל-דין, שזומן להופיע בפני ערכאה מעין שיפוטית, יבצע החייב בביצוע התאמות נגישות, בנוסף על האמור בתקנות 9 עד 35, לפי העניין, התאמות נגישות שיפוטיות כאמור בתקנות 46 ו-50, בשינויים אלה:

(1) — הדיון יקוים לבקשת אדם בעל מוגבלות בניידות, במקום הנגיש עבורו, בתנאים זהים לתנאים שניתן בהם השירות לכלל הציבור, לרבות שמירה על פרטיות הדיון;

(2) — יינתן לאדם עם מוגבלות בתקשורת, לבקשתו, להשמיע טיעונו או לתת עדותו בסיוע התקשורת התומכת והחליפית שהוא נעזר בהם דרך קבע, ובסיוע אדם המסייע לו בתקשורת, לפי העניין;

(3) — לבקשת אדם עם מוגבלות בניידות, יספק מושב מותאם לפי המפורט בתקנה 23(א)(3);

(4) — כל אמצעי עזר או שירות עזר סביר אחר יסופק, לבקשת אדם עם מוגבלות, בהתחשב במוגבלותו, ובכפוף לסדרי הדין הנוהגים בערכאה המעין שיפוטית.

(א) — בקשה לקבלת התאמות הנגישות תוגש לפי סדרי הדין הנוהגים בערכאה המעין שיפוטית, תוך זמן סביר לפני הדיון שמתבקשת לגביו ההתאמה או עם הגשת בקשה אחרת לערכאה בעניינו של בעל הדין.

⁴ ס"ח התשס"ו, עמ' 96.
⁵ ס"ח תשמ"ב, 43, תשס"ו, 10.
⁶ ק"ת התשנ"ז, עמ' 275.